

AHK TÜRKİYE WORLD BUSINESS OUTLOOK

Sonbahar 2022

Deutsch-Türkische
Industrie- und Handelskammer
Alman-Türk
Ticaret ve Sanayi Odası

Yönetici Özeti

Şirketlerin ticari durumları hâlâ iyi bir seviyededir

Gergin küresel ekonomik duruma rağmen, şirketlerin yüzde 60'ı iş durumlarını iyi olarak değerlendiriyor (2022 ilkbahar: yüzde 73). Şirketlerin yüzde 38'i için iş durumları tatmin edicidir (orta seviyede) (2022 ilkbahar: yüzde 25). Sadece yüzde ikisi iş durumlarını kötü olarak değerlendirmektedir (2022 ilkbahar: yüzde iki).

Ticari gelişmelerin kötüleşeceği beklentisi olan şirketlerde belirgin artış

Şirketlerin yüzde 29'u önümüzdeki on iki ay içinde işlerinin daha kötü, yüzde 25'i ise daha iyi bir gelişme göstermesini beklemektedir; 2022 ilkbaharında ise şirketlerin yüzde 34'ü hâlâ daha iyi, sadece yüzde 17'si daha kötü bir gelişme beklemektedir. Şirketlerin yüzde 46'sı iş gelişiminin aynı kalmasını bekliyor (2022 ilkbahar: yüzde 49).

Konjonktürel beklentiler kritik seviyelere ulaştı

Şirketlerin yüzde 64'ü daha kötü bir ekonomik gelişme beklerken (2022 ilkbahar: yüzde 51), sadece yüzde 10'u daha iyi bir ekonomik gelişme beklemektedir (2022 ilkbahar: yüzde 13). Şirketlerin yüzde 26'sı önümüzdeki on iki ay içinde mahallerindeki kalkınmanın aynı kalmasını bekliyor (2022 ilkbahar: yüzde 36).

Şirketlerin istihdam planları olumsuz konjonktürel ve ticari beklentileri yansıtıyor

Şirketlerin sadece yüzde 22'si hâlâ yeni eleman almayı planlıyor (2022 ilkbahar: yüzde 39). Ekonomik faaliyetlerde beklenen düşüş, şirketlerin yüzde 16'sının şu anda işten çıkarmayı planladığı anlamına da geliyor (2022 ilkbahar: yüzde altı). Şirketlerin çoğunluğu (yüzde 62) istihdam seviyelerinin aynı kalmasını varsayıyor (2022 ilkbahar: yüzde 55).

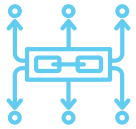
Şirketlerin yatırım yapma isteğindeki düşüş devam ediyor

Bu arada şirketlerin yüzde 34'ü yatırımlarını azaltmayı planlarken, yüzde 19'u herhangi bir yatırım öngörmüyor. 2022 ilkbaharında bu rakamlar sırasıyla yüzde 25 ve yüzde 10'da kalmıştır. Öte yandan, şirketlerin yüzde 25'i devam eden yüksek talep nedeniyle hâlâ daha yüksek yatırımlar planlıyor (2022 ilkbahar: yüzde 26). Yüzde 22'si önümüzdeki on iki ay içinde yatırım harcamalarının değişmeyeceğini tahmin ediyor (2022 ilkbahar: yüzde 39).

Ticari riskler: Döviz kurları, ekonomik-siyasi çerçeve koşulları ve enerji fiyatları şirketleri zorluyor

Yüzde 74'lük bir sonuçla döviz kuru, Türkiye'deki Alman şirketlerinin bakış açısından ekonomik kalkınma için en büyük risk faktörü olmaya devam etmektedir (2022 ilkbahar: yüzde 74). Ekonomik politika çerçeve koşulları, yüzde 71'lik bir sonuçla (2022 ilkbahar: yüzde 56) şirketler açısından bir kez daha önemli hale gelmiştir. Enerji fiyatlarındaki kuvvetli artış yüzde 60 (2022 ilkbahar: yüzde 64) ile Türkiye'deki en önemli üçüncü risk faktörü olurken, bunu yüzde 50 (2022 ilkbahar: yüzde 68) ile hammadde fiyatları takip etmektedir. Dolayısıyla, Türkiye için elde edilen sonuç küresel değerlerden önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Küresel olarak, tedarik zincirindeki aksaklıklar ile yüksek enerji ve hammadde fiyatları Alman şirketleri için en büyük riskleri oluşturuyor.

Daha zorlu kriz koşullarına rağmen Alman şirketleri lokasyon olarak Türkiye'den memnun

Türkiye'deki Alman şirketleri ülke dışına taşınmayı ya da yeni veya ek tedarikçiler aramayı pek düşünmüyor. Bu da yerel koşulların çok iyi olduğunu göstermektedir. Şirketler iyi bir yerel vasıflı işgücü tabanından ve geniş bir tedarikçi ağından faydalanmaktadır. Bununla birlikte, şirketler krizin etkilerinden muzdariptir ve bu nedenle daha düşük yatırımlarla planlama yapmakta ve istihdam niyetleri konusunda daha temkinli davranmaktadır.

Geriye bakış

2015 ve 2022 yılları arasında, anket sonuçlarının dengeleri (yüksek ve düşük yanıtlar arasındaki fark) çok dalgalı bir şekilde gelişmiştir. Görüş tablosunda 2018 ve 2020 yıllarında önemli düşüşler meydana gelmiştir. Türkiye ekonomisi 2018 yılında Türk lirasındaki keskin değer kaybından etkilenmiştir. 2020'de Korona pandemisi küresel bir durgunluğu tetikledi ve ardından bir toparlanma yaşandı. Rusya'nın Ukrayna'ya karşı sürdürdüğü saldırı savaşının başlamasıyla birlikte, özellikle artan enerji ve hammadde fiyatları ve tedarik zincirlerindeki aksamalar nedeniyle işaretler yeniden durgunluğa doğru yöneliyor. Dolayısıyla, geleceğe yönelik ekonomik beklentiler diğer göstergelerin açıkça gerisinde kalmakta ve güçlü bir şekilde olumsuz seyretmektedir. Ancak şirketlerin iş beklentileri ve yatırım niyetleri de pek olumlu değil. Dünya genelinde yükselen enflasyon, ulusal para biriminde devam eden değer kaybı, yerel ekonomik koşullar ve artan hammadde ve enerji fiyatları, Türkiye'deki Alman şirketleri için en büyük riskleri oluşturmaktadır. Şirketlerin istihdam niyetleri de bu süreçte düşüş göstermiştir. Bütün bunlara rağmen, iş durumundaki denge olumlu bir seviyede ve uzun vadeli ortalamanın çok üzerindedir.

2015'ten 2022'ye kadar farklı alanlardaki denge gelişmeleri

Türkiye'deki konjonktürel durum

Küresel krize rağmen Türkiye ekonomisi 2022 yılının birinci ve ikinci çeyreğinde sırasıyla %7,5 ve %7,6 oranında büyümüştür. Hizmet sektörü, finansman ve sigorta alanındaki faaliyet artışı ve sanayi ikinci çeyrekte büyümenin itici güçleri olmuştur. Türkiye'nin Eylül 2022'ye kadar olan ticaret hacmi bir önceki yıla kıyasla önemli ölçüde artmıştır. Ancak aynı zamanda ticaret açığı da güçlü bir şekilde artmıştır. Bu gelişmenin başlıca nedeni, ülkenin ithalata belirgin bir şekilde bağımlı olduğu dünya pazarındaki yüksek hammadde ve enerji fiyatlarıdır. Ayrıca, yüksek enflasyon oranı ve değişken döviz kuru olumlu ekonomik gelişmeyi engellemektedir. Ekim 2022'de enflasyon oranı bir önceki yıla göre yüzde 86'ya ulaştı. Aynı zamanda Türk lirası değer kaybetmeye devam ederek 17 Kasım 2022 tarihinde 1 avro 19 TL'nin üzerinde seyretmektedir. Buna karşılık, 2021'deki döviz kuru hâlâ avro başına ortalama 10,5 TL idi. 2022 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 10,6 olan işsizlik oranı bir yıl öncesine göre daha düşüktür, ancak 2022'nin ikinci çeyreğinde sadece yüzde 47,7 civarında olan istihdam oranıyla ilişkili olarak düşünülmelidir. Almanya'da 2022'nin ikinci çeyreğinde işsizlik oranı yaklaşık yüzde 5, istihdam oranı ise yüzde 77,3'tü.

İhracat artıyor, aynı zamanda ticaret bilanço açığı büyümeye devam ediyor

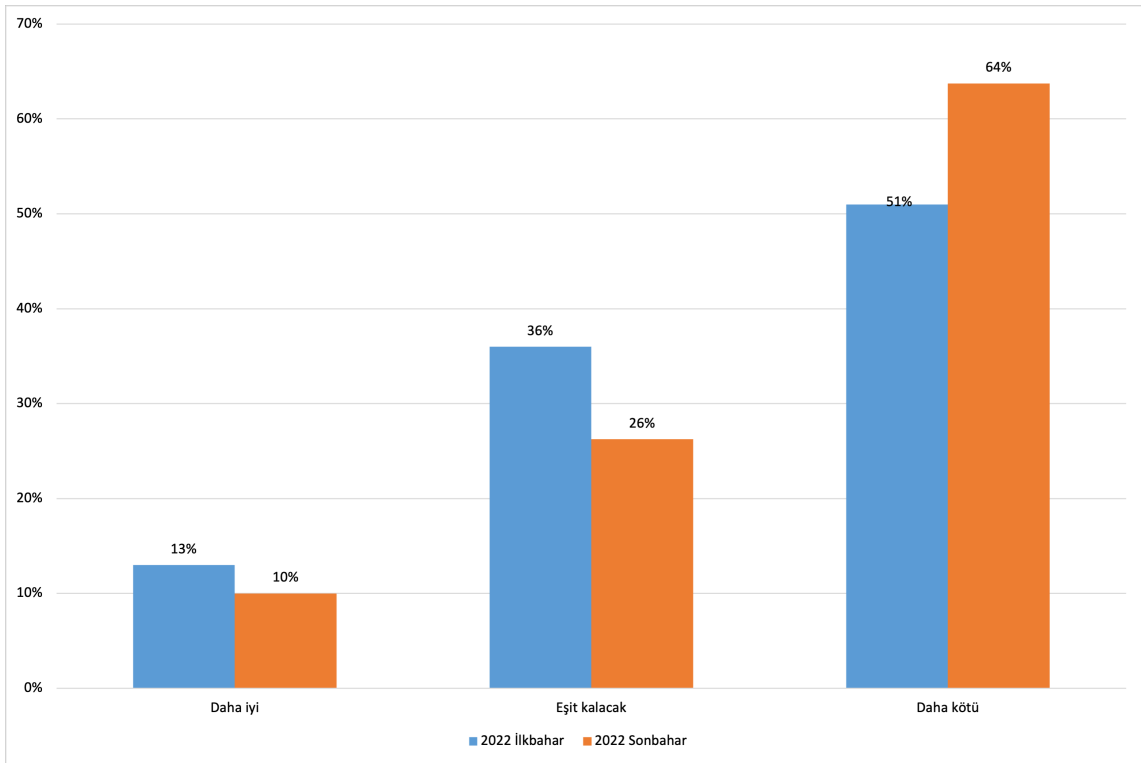
Ocak-Eylül 2022 döneminde ihracat hacmi bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 17 artarak 188 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Aynı dönemde ithalat hacmi bir önceki yıla göre yüzde 40 artarak 271 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Başlıca etkenler, ithal enerji ve hammadde maliyetlerinin artmasıdır. Ticaret açığı Ocak-Eylül 2022 döneminde yüzde 156'lık keskin bir artışla 84 milyar ABD dolarına yükselirken, ihracatın ithalatı karşılama oranı bir önceki yılki yüzde 83'lük orana kıyasla yüzde 69'a gerilemiştir.

Ocak-Eylül 2022 döneminde Türkiye'nin en çok ihracat yaptığı ülke 16 milyar ABD doları ile Almanya olmuştur. ABD ve Irak sırasıyla 13 milyar USD ve 10 milyar USD'lik ihracat hacmiyle ikinci ve üçüncü sırada yer almıştır. İthalat tarafında ise, Türkiye'nin enerji ithalatında yüksek paya sahip olan Rusya, 45 milyar ABD doları ile en büyük ticaret hacmine ulaşan ülke olmuştur. Çin ve Almanya sırasıyla 32 milyar ABD doları ve 17 milyar ABD doları ithalat hacimleriyle ikinci ve üçüncü sırada yer aldı. Türkiye ile Rusya arasındaki ticaret değerindeki güçlü artışın yanı sıra Çin'den yapılan ithalat hacmindeki artış nedeniyle Almanya, Ocak-Eylül 2022 döneminde en büyük ticaret ortağı olmaktan çıkmıştır.

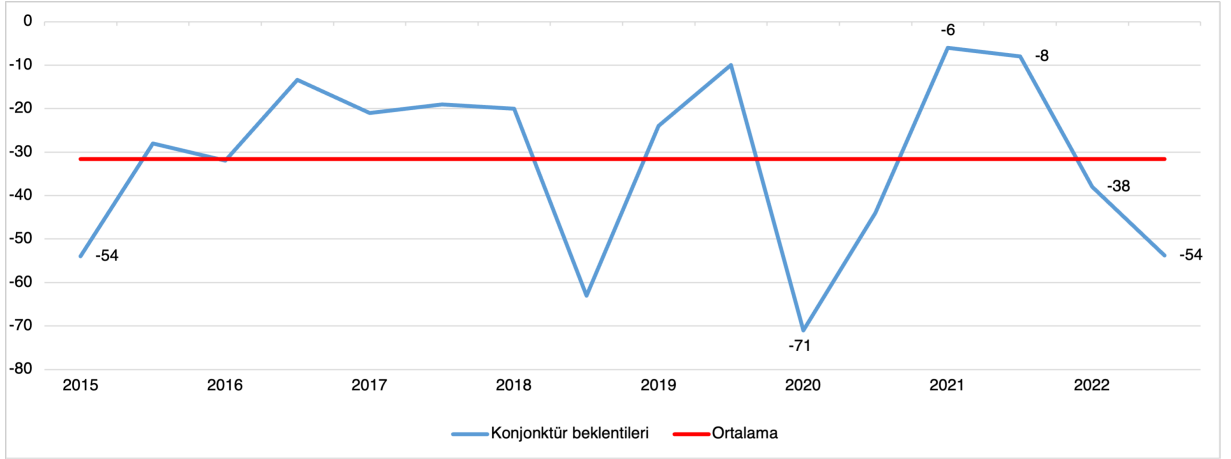
İhracat hacmi artıyor, aynı zamanda ticaret bilanço açığı büyümeye devam ediyor, konjonktürel beklentiler kritik seviyelerde

Şirketler gelecekteki ekonomik kalkınma konusunda olumsuz bir görüşe sahiptir. Bu arada, şirketlerin yüzde 64'ü daha kötü bir ekonomik gelişme öngörürken (2022 İlkbahar: yüzde 51), sadece yüzde 10'u daha iyi bir ekonomik gelişme beklemektedir (2022 İlkbahar: yüzde 13). Dolayısıyla eksi 54 dengesi ortalamasının açıkça altındadır ve önceki krizlerdeki değerlere yaklaşmaktadır. Dengedeki güçlü olumsuz gelişme, yüksek fiyat artışları, yükselen enflasyon oranları ve Türk lirasının dalgalı ve olumsuz gelişimi ile karakterize edilen mevcut küresel ve ulusal ekonomik zorlukların etkisini yansıtmaktadır. Şirketlerin yüzde 26'sı önümüzdeki on iki ay içinde Türkiye'deki kalkınmanın değişmeyeceğini beklemektedir (2022 İlkbahar: yüzde 36).

Önümüzdeki on iki ay içinde yerel bazda ekonomik gelişme

Zaman içindeki dengeye dayalı ekonomik beklentilerin gelişimi (2015-2022)

Uluslararası karşılaştırma:

Ukrayna'daki savaşın bir sonucu olarak gelecekteki ekonomik kalkınmaya ilişkin görüşler uluslararası ve bölgesel düzeyde önemli ölçüde kötüleşmiştir. Uluslararası sonuç -30 ile Türkiye için hem bölgesel hem de ulusal değer üzerinde, ancak kriz yolunda ilerliyor. Bu arada, şirketlerin yüzde 47'si, neredeyse yarısı önümüzdeki on iki ay içinde ekonominin kötüye gitmesini bekliyor. Şirketlerin yüzde 36'sı küresel ekonominin istikrarlı (aynı) kalmasını bekliyor. Sadece yüzde 17'si daha iyi bir ekonomik gelişme öngörüyor.

Ekonomik beklentiler Afrika, Yakın ve Orta Doğu bölgesi hariç tüm bölgelerde olumsuzdur (5). Diğer AB, İsviçre, Norveç (-70), Doğu/Güney Doğu Avrupa (AB hariç), Rusya, Türkiye (-60), Avro Bölgesi (-41) ve Büyük Çin (-32) bölgeleri için ekonomik görünüm çok kasvetli. Bölgesel denge -60 ile ölçüldüğünde, Türkiye'deki ekonomik beklentiler neredeyse benzer bir seviyededir. Türkiye'nin bölgesi Doğu/Güney Doğu Avrupa'yı (AB hariç) ve Ukrayna'daki savaşın sonuçlarının doğrudan hissedildiği Rusya'yı kapsamaktadır.

Şirketlerin mahaldeki durumu

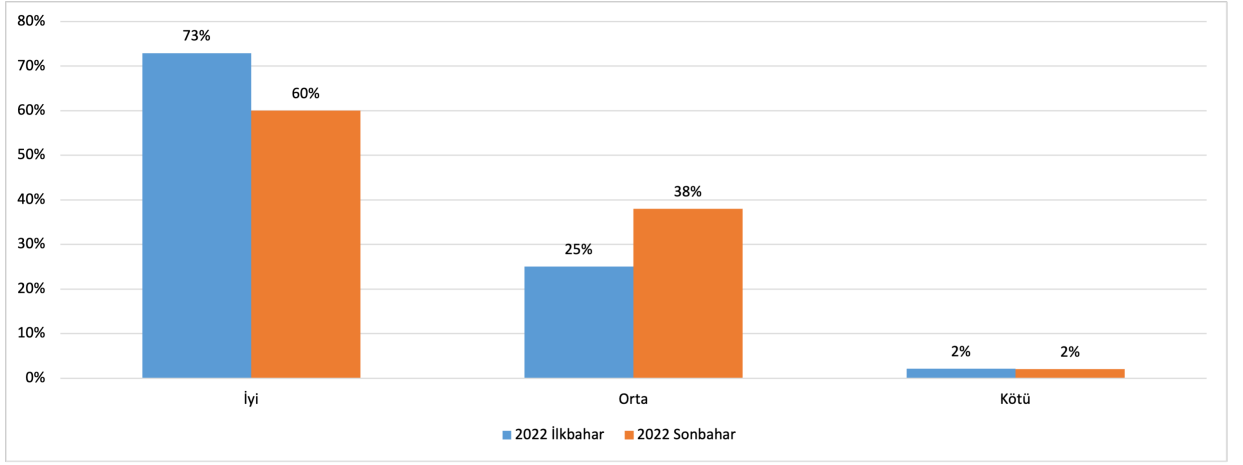
Şirketlerin iş durumu hâlâ tatmin edici, ancak önemli ölçüde daha fazla şirket sıkıntılı iş gelişimi bekliyor

Gergin küresel ekonomik duruma rağmen, şirketlerin yüzde 60'ı iş durumlarını iyi olarak değerlendiriyor. Böylece 58 değerindeki denge ortalamasının üzerinde seyretmeye devam etmektedir. Bununla birlikte, yüzde 73'lük rekor bir sonuçla 2022 ilkbaharına kıyasla bir düşüş söz konusudur. Türkiye'deki Alman şirketleri, Ukrayna'daki savaş nedeniyle Avrupa'dan gelen talepteki düşüşü şimdi daha net hissediyor. Şirketlerin yüzde 38'i için iş durumları tatmin edicidir (orta seviyede) (2022 ilkbahar: yüzde 25). Sadece yüzde ikisi iş durumlarını kötü olarak değerlendirmektedir (2022 ilkbahar: yüzde iki).

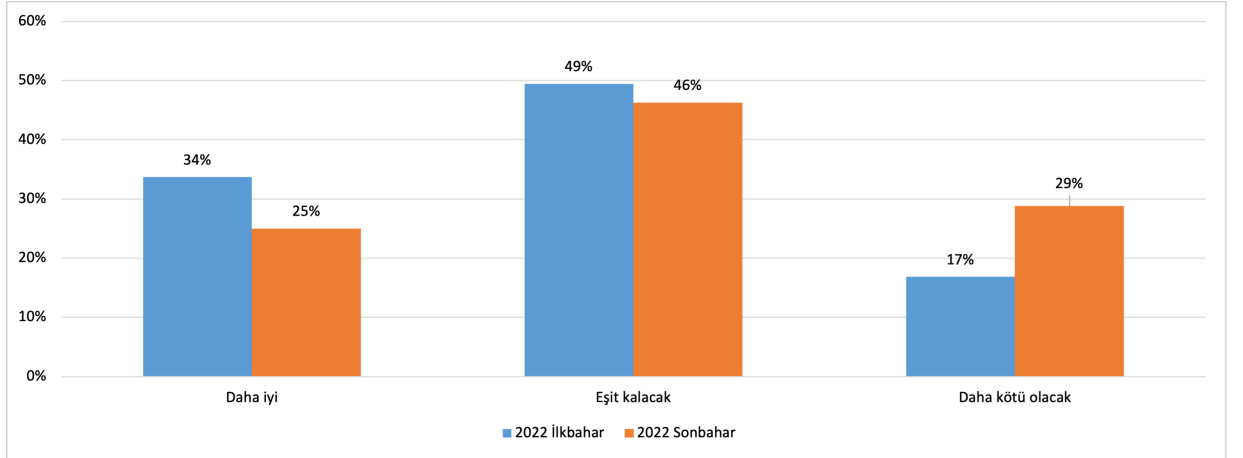
Önümüzdeki on iki aydaki iş gelişiminin değerlendirilmesine ilişkin sonuçlar, 2018 ve 2020 kriz yıllarından sonra ilk kez yine olumsuzdur. Şirketlerin sadece yüzde 25'i önümüzdeki on iki ay içinde daha iyi bir gelişme beklerken, yüzde 29'u daha kötü bir gelişme bekliyor. 2022 ilkbaharında şirketlerin yüzde 34'ü daha iyi bir gelişme beklerken, sadece yüzde 17'si daha kötü bir gelişme beklemektedir. Uluslararası ekonomik beklentiler ve genel ekonomik koşullar şirketlerin iş beklentilerini gölgeliyor. Denge, eksi dört sonuçla negatif bir seviyeye düşerken, hâlbuki 2022 ilkbaharındaki 17 değeri önemli ölçüde daha olumlu beklentilere işaret etmekteydi. Bununla birlikte, şirketlerin yüzde 46'sı iş geliştirmenin değişmeyeceğini beklemektedir (2022 ilkbahar: yüzde 49).

Hem iş durumu hem de gelişim hakkındaki görüşler, Ukrayna'daki savaş nedeniyle yaşanan küresel ekonomik gerilemenin sonuçlarını yansıtmaktadır. Avrupa piyasalarından gelen talebin düşmesi, yüksek enerji ve hammadde fiyatları, artan ulusal enflasyon ve Türk lirasında devam eden dalgalanma ve değer kaybı karışık sonuçların nedenleridir.

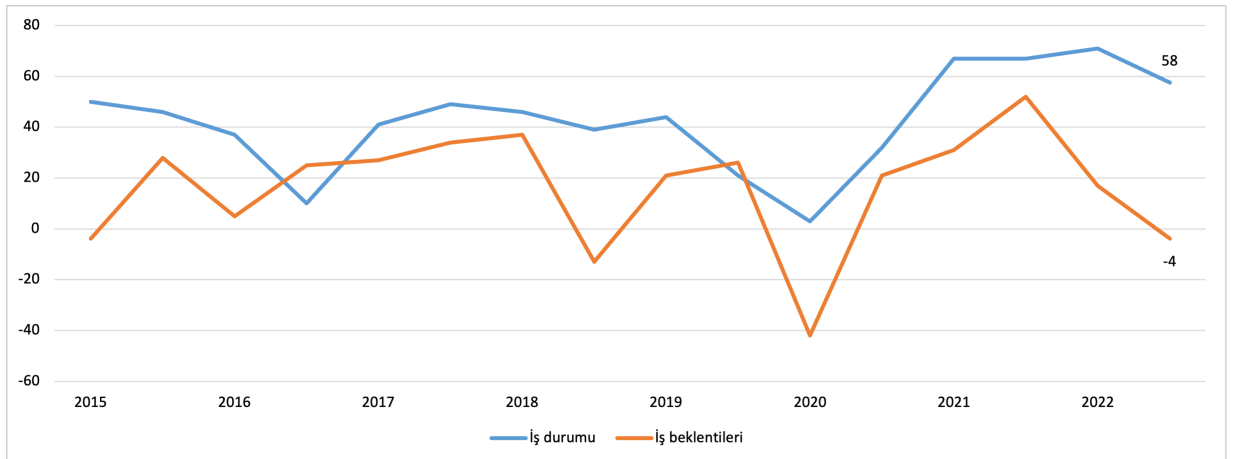
İş Durumuna ilişkin tahminler

Önümüzdeki on iki aydaki iş durumuna ilişkin tahminler

Zaman içindeki dengeye dayalı olarak iş durumunun ve iş beklentilerinin gelişimi (2015-2022)

Uluslararası karşılaştırma:

Küresel olarak, şirketlerin iş durumuna ilişkin değerlendirmeleri 35'lik bir denge ile olumlu olmaya devam ediyor ve neredeyse hiç değişmedi (2022 İlkbahar: yüzde 37). Şirketlerin yüzde 45'i durumlarını iyi olarak değerlendiriyor. Diğer yüzde 45'lik bir kesim için ise iş durumu tatmin edicidir (orta seviyededir). Şirketlerin yalnızca yüzde 10'u iş durumunu kötü olarak değerlendirmektedir.

Kuzey Amerika (=ABD, Kanada, Meksika) bölgesinde (59) açıkça ortalamanın üzerinde olumlu bir tablo ortaya çıkarken, Büyük Çin bölgesi (14) en kötü sonucu elde etmektedir. Türkiye'deki 58 dengesi hâlâ küresel ortalamanın üzerindedir. Sırbistan ile birlikte ülke, Doğu/Güney Doğu Avrupa bölgesinde ((AB hariç), Rusya, Türkiye) 21 olan bölgesel sonucun pozitif itici gücünü oluştururken, Rusya (eksi altı) ve Belarus (eksi sekiz) negatif bir denge göstermektedir.

Şirketlerin iş beklentileri dünya genelinde daha da düşmüştür. Denge hâlâ pozitif olsa da, şimdi sadece 16 değerine ulaşmaktadır (2022 İlkbahar: yüzde 27). Şirketlerin yüzde 37'si önümüzdeki on iki ay içinde işlerin iyileşmesini beklerken (2022 İlkbahar: yüzde 42), yüzde 42'si işlerin aynı seviyede kalacağını tahmin ediyor. Bu arada, yüzde 21'i daha kötü bir gidişat bekliyor (2022 İlkbahar: yüzde 15). Doğu/Güneydoğu Avrupa (AB hariç), Rusya, Türkiye) (eksi 19) ve Diğer AB, İsviçre, Norveç (eksi dokuz) bölgeleri en kötü sonucu elde ederken, Kuzey Amerika (=ABD, Kanada, Meksika) (46), Afrika, Yakın ve Orta Doğu (44) ve Güney ve Orta Amerika (41) gelecek konusunda iyimserdir. Türkiye için eksi dört olan denge sonucu yine de eksi 19 olan bölgesel ortalamanın üzerinde, ancak Sırbistan'daki Alman şirketlerinin beklentilerinin altında (22). Bölgesel olarak, Rusya (eksi 36) ve Belarus'taki (eksi 43) kasvetli görünüm olumsuz sonucun ana nedenidir.

Dengeye göre uluslararası karşılaştırmada iş durumunun değerlendirilmesinde ülke sıralaması

Sıra	Ülke	Denge
1	Sırbistan	70
2	Kanada	69
3	Yunanistan	64
4	Birleşik Arap Emirlikleri	62
5	Türkiye	58
5	ABD	58
7	Endonezya	56
8	Meksika	55
8	Suudi Arabistan	55
10	Singapur	54
10	Tayland	54
...		
48	Belarus	-8

Kaynak: İstatistiksel Ek, AHK World Business Outlook Sonbahar Raporu, DIHK, 2022.

Dengeye göre uluslararası karşılaştırmada iş beklentilerinin değerlendirilmesinde ülke sıralaması

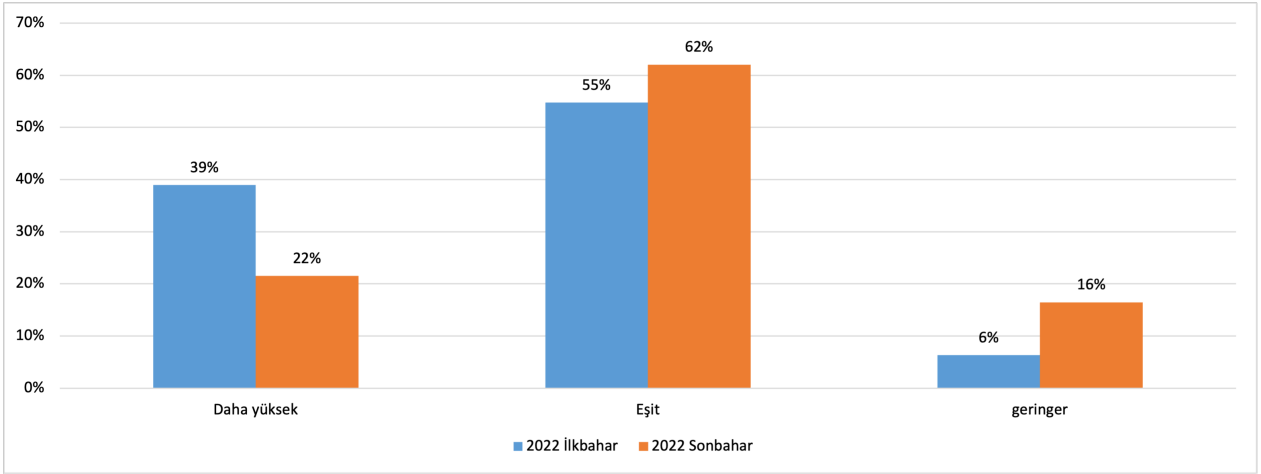
Sıra	Ülke	Denge
1	Birleşik Arap Emirlikleri	74
2	Kolombiya	64
2	Nikaragua	64
4	Ekvador	62
5	Guatemala	57
6	Peru	56
6	Kenya	56
8	ABD	48
8	Filipinler	48
10	Tunus	47
...		
38	Türkiye	-4
...		
48	Belarus	-43

Kaynak: İstatistiksel Ek, AHK World Business Outlook Sonbahar Raporu, DIHK, 2022.

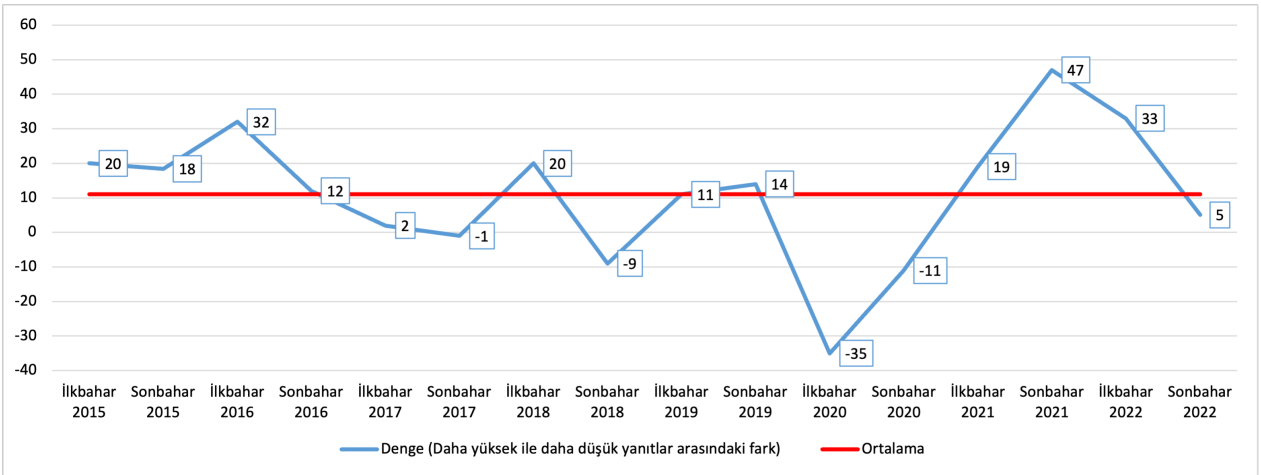
İstihdam planları durgun ekonomik ve ticari beklentileri yansıtıyor

Karamsar ekonomik ve ticari beklentilerin yanı sıra artan işgücü maliyetleri, Türkiye'deki Alman şirketlerinin istihdam planlarını etkilemekte ve daha az yeni işe alım ya da personel azaltımına yol açmaktadır. Şirketlerin sadece yüzde 22'si yeni eleman almayı planlıyor (2022 İlkbahar: yüzde 39). Ekonomik faaliyetlerde beklenen düşüş, şirketlerin yüzde 16'sının şu anda işten çıkarmayı planladığı anlamına da geliyor (2022 İlkbahar: yüzde altı). Bununla birlikte, yüzde 62'lik bir sonuçla, şirketlerin çoğunluğunun sabit bir istihdam seviyesi öngördüğünü yansıtmaktadır (2022 İlkbahar: yüzde 55). Böylece, Türkiye'deki Alman şirketleri ulusal istihdama önemli bir katkı sağlamaya devam etmektedir.

Önümüzdeki on iki ay içinde yerel şirketlerdeki çalışan sayısının gelişimi

Zaman içindeki dengeye dayalı olarak istihdam rakamlarının geliştirilmesi (2015-2022)

Uluslararası karşılaştırma:

Küresel olarak, ekonomik görünüme göre şirketlerin istihdam niyetlerinin azaldığı yönündedir. Böylece uluslararası denge 20 değerine ulaşarak 23 olan ortalamanın biraz altında kalmıştır (2022 İlkbahar: 27). Bununla birlikte, şirketlerin yarısı aynı istihdam seviyesini korumayı planlarken, yüzde 35'i yeni eleman almayı düşünüyor. Sadece yüzde 15'i işten çıkarmayı bekliyor (2022 İlkbahar: yüzde 10).

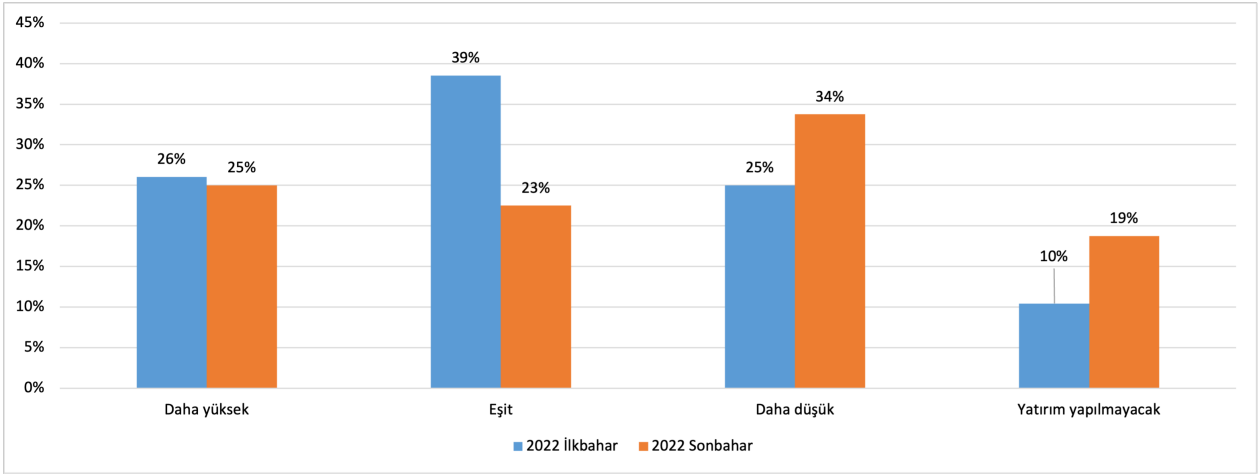
İstihdam niyetleri özellikle Kuzey Amerika (=ABD, Kanada, Meksika) (42), Asya/Pasifik (Çin hariç) (35) ve Afrika, Yakın ve Orta Doğu (27) bölgelerinde iyimserliğini korumaktadır. Doğu/Güneydoğu Avrupa (AB hariç), Rusya, Türkiye bölgesi eksi on iki ile tek negatif ve dolayısıyla en kötü sonucu elde etmiştir. Türkiye'nin 5 puanı bölge ortalamasının üzerinde olmakla birlikte Sırbistan'ın puanının (48) çok gerisindedir. Bununla birlikte, özellikle Rusya (eksi 29) ve Belarus'taki (eksi 27) görünüm şirketlerin istihdam niyetlerini gölgeliyor.

Şirketlerin yatırım yapma isteği azalmaya devam ediyor

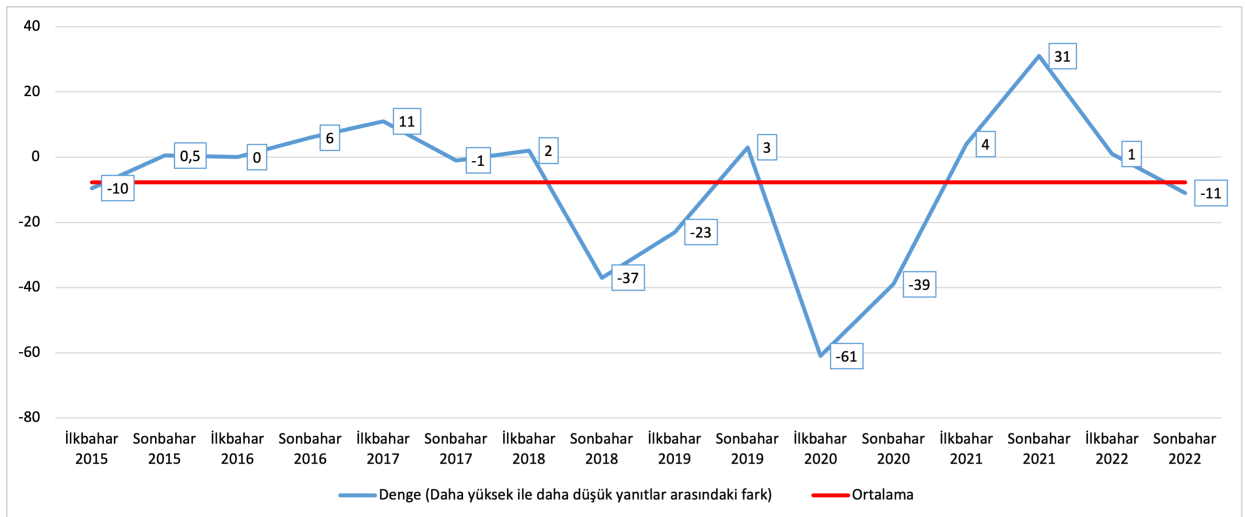
Türkiye'deki Alman sermayeli 7.910 şirket, Türkiye'deki yabancı şirketlerin büyük bir çoğunluğunu oluşturmakta ve böylece yerel bazda önemli bir değer katkısında bulunmaktadır. Şirketlerin yatırım yapma istekliliğine ilişkin tablo, gergin ekonomik ortam nedeniyle daha da kötüleşmiştir; bu da giderek daha fazla şirketin başlangıçta geniş kapsamlı olan yatırım planlarını düşürdüğünü anlamına gelmektedir. Bu arada şirketlerin yüzde 34'ü yatırımlarını azaltmayı planlarken, yüzde 19'u ise herhangi bir yatırım hedeflemiyor. 2022 ilkbaharında bu rakamlar sırasıyla yüzde 25 ve yüzde 10'da kalmıştır.

Zayıflayan gelişme, ortalamanın altında ancak yine de geçmiş kriz yıllarındaki sonuçların açıkça üzerinde olan eksi on bir dengesine de yansımaktadır. Öte yandan, şirketlerin yüzde 25'i hâlâ daha yüksek yatırımlar planlıyor. Yüzde 26'lık değerle 2022 baharına kıyasla neredeyse hiç değişmeyen bir sonuç. Yüzde 23'ü önümüzdeki on iki ay içinde yatırım harcamalarının değişmeyeceğini tahmin ediyor (2022 ilkbahar: yüzde 39). Böylece, Türkiye'deki Alman şirketleri arasında bölünmüş bir sonuç ortaya çıkıyor. Bir yanda krize rağmen büyümeye devam eden şirketler, diğer yanda ise zorlu ekonomik ortam nedeniyle temkinli davranan ve hatta muhtemelen zorluk bekleyen şirketler var.

Önümüzdeki on iki ay içinde yapılacak yatırım harcamaları

Zaman içindeki dengeye dayalı olarak yatırım harcamalarının gelişimi (2015-2022)

Uluslararası karşılaştırma:

Şirketlerin yatırım niyetleri de iş dünyası ve ekonomiye ilişkin olumsuz beklentiler nedeniyle zayıflamıştır. Denge sadece dokuz puana düşmektedir (2022 İlkbahar: 18). Bununla birlikte, şirketlerin yüzde 32'si daha yüksek yatırım hedeflerken, yüzde 23'ü daha düşük seviyeler bekliyor. Şirketlerin yüzde 45'inin yatırım niyetleri değişmemiştir.

Bununla birlikte, Kuzey Amerika (ABD, Kanada ve Meksika) (22), Afrika, Yakın ve Orta Doğu (21), Asya/Pasifik (Çin hariç) (19) ve Güney ve Orta Amerika (16) gibi bölgeler küresel dengeye kıyasla ortalamanın üzerinde bir sonuç elde etmektedir. Buna karşılık, Doğu/Güneydoğu Avrupa (AB hariç), Rusya, Türkiye (eksi 13), Büyük Çin (eksi dokuz) ve Diğer AB, İsviçre, Norveç (eksi üç) bölgelerinin sonuçları negatif bölgededir. Dolayısıyla, Türkiye'nin eksi on bir değeri uluslararası dengenin açıkça altında ve bölgesel ortalamaya yakındır. Sırbistan 40'lık denge sonucu ile bölgedeki pozitif itici güçtür. Rusya (eksi 20) ve Belarus (eksi 21) bölgesel karşılaştırmada çok geridedir.

Döviz kurları, ekonomi politikası çerçeve koşulları ve enerji fiyatları şirketlere yük getiriyor

Ulusal düzeyde ilk üç risk

- Döviz kuru
- Ekonomik politikaları genel koşulları
- Enerji fiyatları

Uluslararası düzeyde ilk üç risk

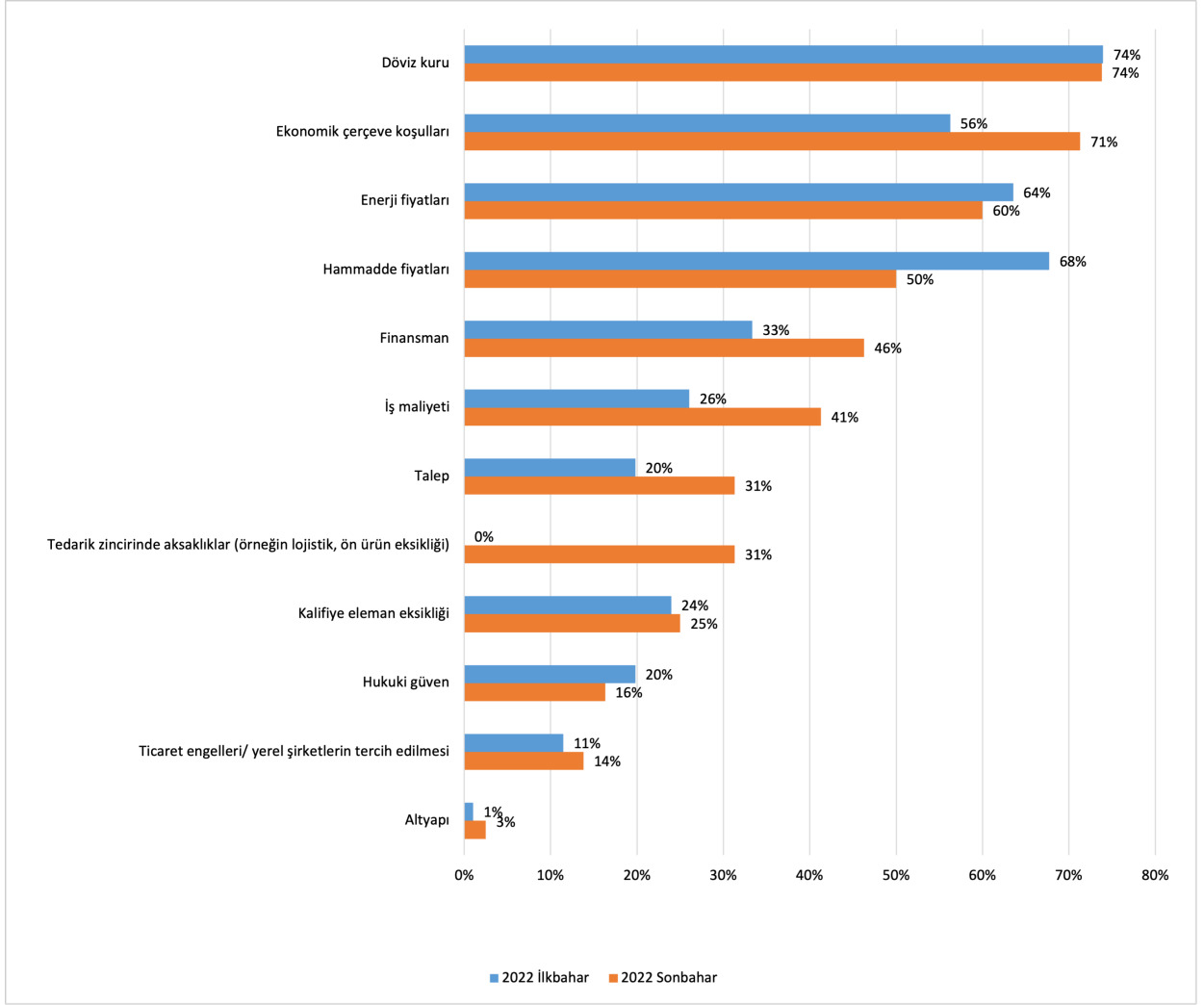
- Tedarik zinciri kesintisi/hammadde fiyatları
- Enerji fiyatları/talebi
- Ekonomik politikaları genel koşulları

Ukrayna'daki savaşın etkisi bir başka küresel ekonomik çöküşe yol açmıştır. Yükselen enerji ve hammadde fiyatları, yüksek enflasyon oranları ve tedarik zincirlerindeki aksaklıklar küresel ekonomik ortam için büyük zorluklar oluşturmaktadır. Bunun işletmeler ve tüketiciler açısından sonuçları Türkiye pazarında da açıkça hissedilmektedir.

Bu bağlamda şirketler, ekonomik kalkınmalarının en çok tehdit eden risk faktörlerini belirlemişlerdir. Anket sonuçları tekrar tekrar net bir eğilim çizmektedir. Yüzde 74'lük bir sonuçla döviz kuru, Türkiye'deki Alman şirketleri açısından ekonomik kalkınma için en büyük risk faktörü olmaya devam etmektedir (2022 İlkbahar: yüzde 74). Ekonomik politika çerçeve koşulları da yüzde 71'lik bir sonuçla (2022 İlkbahar: yüzde 56) şirketler açısından yeniden önemli hale gelmiştir. Enerji fiyatlarındaki yüzde 60'lık (2022 İlkbahar: yüzde 64) keskin artış Türkiye'deki en önemli üçüncü risk faktörü olurken, bunu yüzde 50 (2022 İlkbahar: yüzde 68) ile hammadde fiyatları takip etmektedir. Para biriminin sürekli değer kaybetmesi, dünya piyasasında yabancı para birimi üzerinden işlem gören ithalat, hammadde ve enerji fiyatlarının artmasına neden olmaktadır. Ayrıca, gerekli geliri elde etmek mümkün olmayabileceğinden ve projelerin kârlılığı garanti edilemediğinden, yabancı şirketlerin yatırım yapma isteği azalmaktadır. Enerji ve hammadde fiyatlarındaki keskin yükseliş de risk oluşturmaktadır. Bu bağlamda Türkiye, yaklaşık yüzde 70'lik bir oranla büyük ölçüde yurt dışından ithalata bağımlıdır. Bunun büyük bir kısmını gaz, petrol ve kömür gibi fosil yakıtlar oluşturmaktadır.

Ukrayna'daki çatışma dünya piyasasındaki fiyat gelişmelerini belirlemeye devam etmekte ve önemli fiyat artışlarına yol açmaktadır. Artan enerji ve hammadde fiyatları da üretimde daha yüksek maliyetlere yol açmakta ve dolayısıyla satış fiyatına yansımakta, bu da enflasyon oranında önemli bir artışa neden olmaktadır. Bir risk faktörü olarak finansmanın iş dünyası açısından önemi yüzde 46'lık bir sonuçla önemli ölçüde artmaya devam etmektedir. 2022 İlkbaharında bu değer yüzde 33'e ulaşmıştır. Ukrayna'daki savaş ve yerel ekonomik koşullar, finansman kaynaklarına erişimi daha da zorlaştırmaktadır. Asgari ücretteki artış veya mevsimsel enflasyon tazminatı nedeniyle işgücü maliyetlerindeki yerel artış, diğer hususların yanı sıra, yüzde 41'lik bir puanla (2022 İlkbahar: yüzde 26) bir risk faktörü olarak daha güçlü bir ağırlık sağlamaktadır. Yüzde 31'lik bir değere sahip olan tedarik zincirindeki talep ve aksaklık faktörleri de iş perspektifi açısından önem kazanmaktadır. Talep için sonuç 2022 İlkbaharında hâlâ yüzde 20'yd. Bu durum, hem dünya genelinde hem de özellikle Avrupa'da mallara yönelik azalan talebi yansıtmaktadır. Tedarik zincirindeki aksaklıklar, diğer nedenlerin yanı sıra Ukrayna'daki savaş ve ilgili sübvansiyonlar nedeniyle daha da yoğunlaşmıştır.

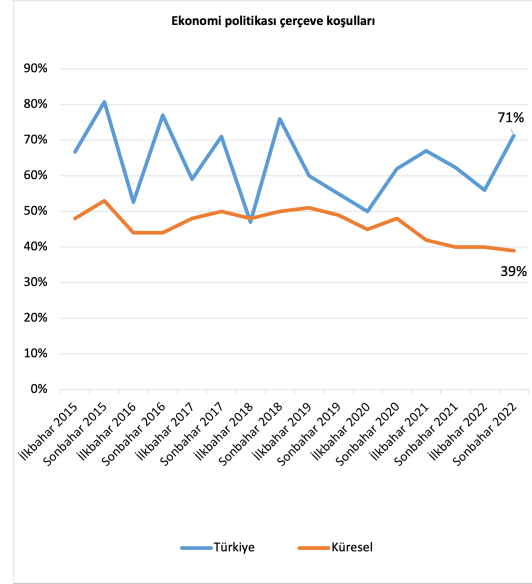
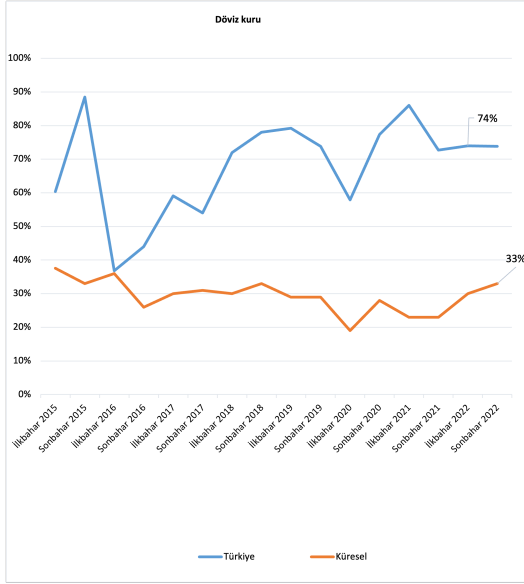
Önümüzdeki on iki ay içinde şirketlerin ekonomik gelişimi için en büyük riskler

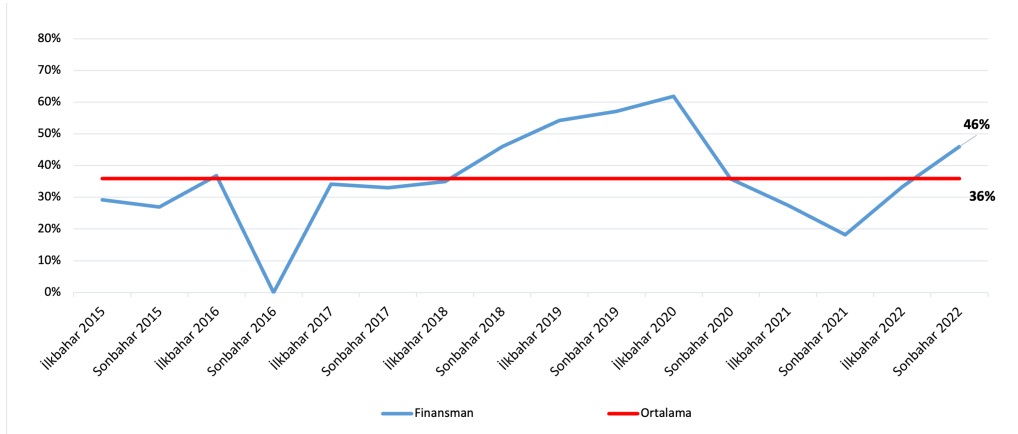
Uluslararası karşılaştırma:

Küresel olarak, tedarik zinciri aksaklıkları (yüzde 42), hammadde fiyatları (yüzde 42), enerji fiyatları (yüzde 41) ve ekonomik politika ortamı en büyük risk faktörleri arasında yer alıyor. Döviz kuru ve ekonomik politika çerçevesi koşulları Türkiye'deki şirketlere dünya genelindeki şirketlerden çok daha fazla yük getirmekte ve bu nedenle yerel olarak ilk iki sırayı oluşturmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'deki şirketler de yüksek enerji ve hammadde fiyatlarından olumsuz etkilenmektedirler. Finansman faktörü ulusal perspektiften bakıldığında daha önemli bir rol oynamaktadır çünkü Türkiye'deki ve Türkiye dışındaki finansman kaynaklarına erişim, gergin ekonomik (siyasi) ortam nedeniyle şirketler için zorluk oluşturmaktadır. İşgücü maliyetlerine de uluslararası düzeyde daha az önem verilirken, ulusal perspektiften bakıldığında, enflasyonist maaş ayarlamaları ve asgari ücretteki artışa atfedilebilecek değer önemli ölçüde artmıştır. Buna karşılık, tedarik zinciri aksaklıkları ve talep küresel olarak daha önemli risk faktörleridir; bu da bir yandan yerel tedarik zincirlerinin dayanıklılığına işaret ederken, diğer yandan şirketlerin yakın bölgelerde faaliyetlerinden (nearshoring) ve dolayısıyla tedarik zincirlerini Türkiye'ye kaydırmaktan fayda sağladığını göstermektedir.

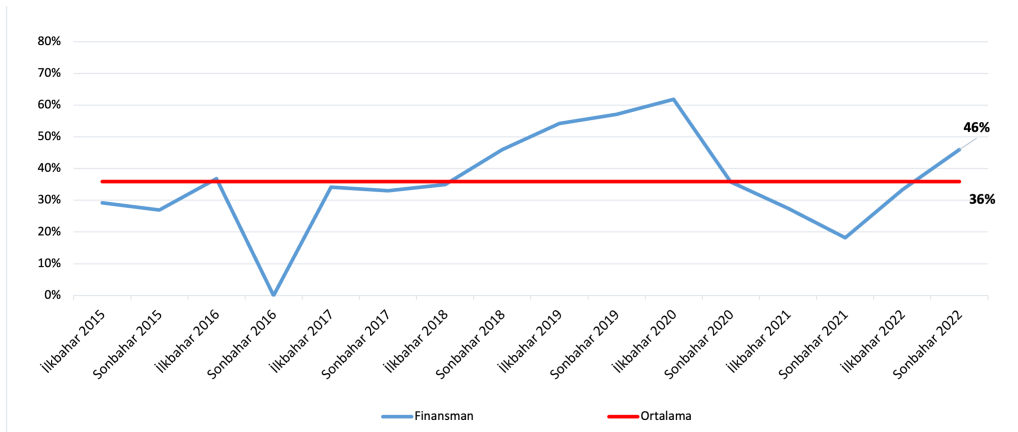
Zaman içinde (2015-2022) ve uluslararası karşılaştırmada döviz kuru ve ekonomi politikası çerçevesi

Finansman risk faktörünün zaman içindeki gelişimi (2015-2022)

Risk faktörü işgücü maliyetlerinin zaman içindeki gelişimi (2015-2022)

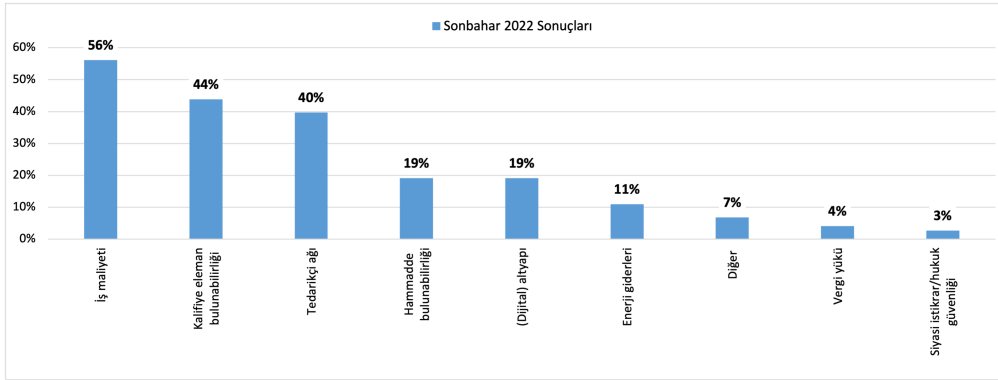
Mevcut krizlerin şirketlerin işleri üzerindeki etkileri

Zorlu kriz koşullarına rağmen, Alman şirketleri iş yeri olarak Türkiye'den memnun

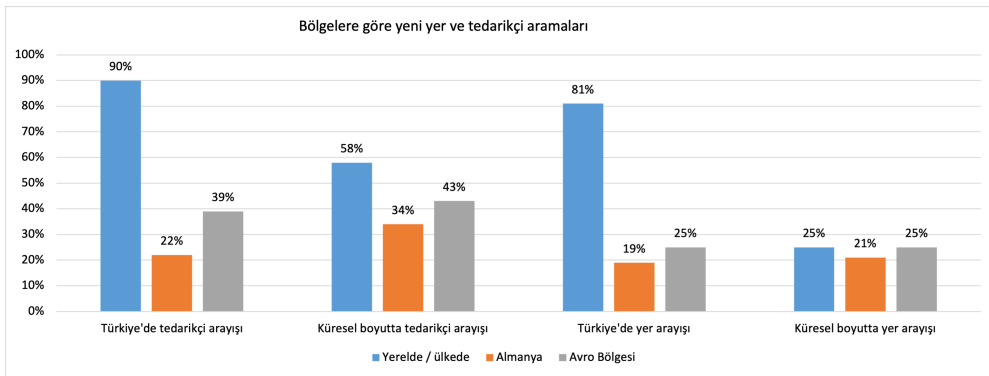
2021'deki ekonomik toparlanmanın ardından küresel ekonomi yeniden düşüşe geçti. Ukrayna'daki savaşın etkileri, tedarik zincirlerindeki aksamalar, artan enerji ve hammadde fiyatları, yüksek enflasyon oranları, düşen talep ve finansmana erişimin zorlaşması gibi faktörler nedeniyle şirketleri yine zorluyor. Ayrıca, ekonomik ve ticari görünümün sıkıntılı olması şirketlerin istihdam ve yatırım planlarını olumsuz etkiliyor. Bu nedenle ankette şirketlere mevcut krizlerin işleri üzerindeki etkisi sorulmuştur. Özellikle tedbirlerin yanı sıra konum ve tedarik zinciri kararlarına odaklanıldı. Planlanan ve hâlihazırda uygulanan tedbirlerle bağlantılı olarak, şirketlerin yüzde 59'u yeni veya ek tedarikçiler bulmuştur. Şirketlerin yüzde 68'i üretimlerini veya şubelerini yeni yerlere taşımayı planlamıyor. Ancak şirketler yeni tedarikçiler aradıklarında, bunların yüzde 90'ı bunu ülke içinde yapıyor. Aynı durum, Türkiye'deki şirketlerin yüzde 81'i tarafından yürütülen yeni yer arayışları için de geçerlidir. Yeni veya ek tedarikçi arayışının nedenleri, şirketlerin çoğunluğu için çeşitlendirme veya başarısızlık durumunda risk minimizasyonu (yüzde 88) veya maliyet optimizasyonudur (yüzde 60). Şirketler açısından Türkiye'nin lokasyonel avantajları işgücü maliyetleri (yüzde 56), kalifiye işgücü bulunabilirliği (yüzde 44) ve tedarikçi ağlarıdır (yüzde 40). Türkiye'de yerleşik şirketlerin yüzde 74'ü personel azaltmayı planladıklarını belirtmiştir. Şirketlerin yüzde 64'ü maliyet baskılarını şimdiden uygulamaya koymuş durumda ve yüzde 43'ü yatırımları daha fazla ertelemeyi veya iptal etmeyi planlıyor.

Sonuçlar, Türkiye'deki Alman şirketlerinin ülke dışına taşınmayı ya da yeni veya ek tedarikçiler aramayı pek düşünmediklerini gösteriyor. Bu da yerel koşulların, örneğin sanayi üretimi ve eşya ve mal ihracatı alanında şirketler için çok iyi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, şirketler iyi bir yerel vasıflı işgücü tabanından ve erişebilecekleri geniş bir tedarikçi ağından yararlanmaktadır. Bununla birlikte, sonuçlar aynı zamanda Türkiye'deki şirketlerin krizin etkilerinden muzdarip olduğunu ve bu nedenle daha düşük yatırımlarla planlama yaptıklarını ve istihdam niyetleri konusunda daha temkinli olduklarını göstermektedir.

Die aktuellen Standortvorteile der Türkei aus Unternehmensperspektive

Neue Standort- und Lieferantensuchen erfolgen überwiegend lokal

AHK World Business Outlook Raporu hakkında

Türk-Alman İş Dünyası Genel Görünümü (Business Outlook) sonuçları, Yurtdışı Alman Ticaret Odaları'na (AHK) üye şirketler arasında altı ayda bir dünya çapında yapılan bir ankete dayanmaktadır. Yerel rapora ek olarak, sonuçlar AHK World Business Outlook adlı küresel düzeyde karşılaştırmalı olarak da özetlenmektedir. Anket küresel çapta 3.100'den fazla şirketten geri bildirim toplamıştır.

Türkiye'deki Alman sermayeli 346 üye şirketten 80'i yerel sonbahar anketine katıldı. Yerel olarak, katılımcı şirketlerin yüzde 58'i sanayi ve inşaat sektöründen, yüzde 16'sı hizmet sektöründen şirketler, yüzde 15'i ticaret şirketleri ve yüzde 11'i diğer olarak belirtilmiştir. Şirketlerin yüzde 26'sı 100'den az, yüzde 29'u ise 100 ila 1.000 arasında çalışan istihdam etmektedir. Çalışan sayısı 1.000'den fazla olan büyük şirketler yüzde 45 ile çoğunluğu oluşturuyor. Küresel bir karşılaştırmada Türkiye, Rusya, Belarus ve Sırbistan ülkelerini de içeren Doğu/Güney Doğu Avrupa (AB'siz), Rusya, Türkiye bölgesinin bir parçası olarak sayılmaktadır.